

“Ik wil mijn kind niet kwijt”

“ Family-based services: a solution-focused approach”

Beste collega's,

Hieronder vind je enkele tientallen citaten, zinnen, begrippen, ... uit het hierboven vermelde werk; dit zijn geenszins de belangrijkste zinnen uit het boek, en allerm minst een korte samenvatting of een inhoudstafel; het zijn alleen maar zinnen die me - hier en nu ... (ondertussen al voorbij) - aanspreken (en nog aanspreken); je mag er gerust nog aan toevoegen of zelf een andere selectie maken. Het zijn uitspraken die me aan bepaalde situaties of cliënten deden denken, en dat is mijn bedoeling, en mijn uitnodiging aan jullie, om vanuit deze “opmerkingen” aan concrete situaties en cliënten te gaan denken, je reflecties neer te schrijven, om ze later in ons team met mekaar te delen.

Sommige uitspraken spreken mekaar tegen; zo wordt het pas echt interessant, zeker als je het boek ook helemaal gelezen hebt (het leek me ook zinvol om telkens de pagina te vermelden van waaruit het citaat komt).

- “Niet wij, maar de ouders hebben zelf de oplossing in huis” (p8)
- “Waar/Wanneer heb je aandacht gegeven aan uitzonderingen? Hebben die naar een oplossing geleid? Hadden die naar een oplossing kunnen leiden?” (p9)
- “Wanneer hebben uitzonderingen jouw perspectief (als hulpverlener) bijgestuurd?” (p9)
- “... kleine, realistische stappen naar een gewenste situatie...” (p10)
- “... formuleren van doelstellingen door de gezinnen...” (p11)
- “Gezinnen nemen zelf beslissingen” (p11)
- “...met een minimale bemoeienis van buitenaf...”(p11)
- “...(herkaderen van het beeld van)... een kind dat moet beschermd worden tegen zijn ouders naar ... het gezin als geheel versterken...” (p13)
- “... respect en bewondering voor de moed van de cliënt in de strijd met zijn levensproblemen (levens-thema's)...”(p13)
- “Verandering is iets onvermijdelijk ipv iets dat moet bevochten worden (doorlopend veranderingsproces)...” (p13)
- “De cliënt neemt deel aan elke fase van de planning.” (p14)
- “...behandelaanbod per gezin aangepast...” (p14)
- “...specifieke, concrete, meetbare doelen binnen een tijdslimiet ... snellere successen ... grotere haalbaarheid...” (p14)
- “...creatieve, flexibele oplossingen...” (p15)
- “...makkelijker om oplossingen te bedenken dan om problemen uit de weg te ruimen...”(p17)
- “...eigen succesvolle “uitzondering” herhalen gemakkelijker dan nieuw gedrag aan te leren...” (p17)
- “...kleine veranderingen na afspraak voor het eerste huisbezoek...” (p18)
- “...opzettelijke en toevallige uitzonderingen...” (p19)
- “Hoe spreek je bij de opstart al van afronding?” (p20)
- “...de wondervraag: wat zal er anders zijn als dit probleem is opgelost?”(p20)
- “...stellen van vragen die de cliënt helpen eigen oplossingen te bedenken...”(p21)

- “Oplossingen van binnen het systeem gaan sneller en zijn effectiever dan oplossingen van buitenaf aangebracht.” (p21)
- “Ga niet repareren wat niet stuk is.”(p21)
- “Als je weet wat werkt, doe dat dan vaker.”(p22)
- “Als het niet werkt, doe het dan niet nog een keer.” (p23)
- “...assessment van de doelen...” (p23)
- “Alle informatie over wat je niet moet doen, staat in de vroegere verslaggeving. Wat moet je absoluut niet doen in deze begeleiding?” (p25)
- “Wie heeft de meeste invloed in dit gezin en hoe kan je die aan je kant krijgen?”(p25)
- “Ipv door te drammen over “problemen” kan je beter woorden gebruiken als “moeilijkheden, misverstanden, oplossingen”. Bedenk dat je taalgebruik ook een instrument voor verandering is.” (p26)
- “Zolang je respectvol bent, kan jouw onvolledige kennis in je voordeel zijn; de cliënt is immers expert van zijn eigen leven.” (p26)
- “Laat de cliënt enkele minuten boosheid en frustratie uiten...herkader dit positief...leun (lang genoeg) achterover... doe er iets mee...” (p29)
- “Zorg ervoor dat het oprecht klinkt als je dat zegt (positieve herkadering); dat lukt het beste als je ook echt gelooft wat je zegt.”(p29)
- “De mening van de cliënt weegt het zwaarst bij het vinden van een oplossing.”(p38)
- “Wie maakt zich de meeste zorgen? Dit zal diegene zijn die stappen zet om er iets aan te doen.”(p38)
- “Je laat de cliënt zien dat je bereid bent om datgene te doen waar zij het meeste aan heeft.” (p40)
- “Je laat de cliënt merken dat je ziet dat ze ook goede dingen gedaan heeft in haar leven.” (p40)
- “...aansluiten bij je cliënt...” (p48)
- “...Ik begrijp het niet zo goed... Wil je me dat eens uitleggen?... (treetje lager gaan staan)”(p49)
- “Vertel niet wat zijn probleem is; laat hem het maar vertellen.” (p49)
- “Als je het gezin begeleidt, kies dan niet de kant van het kind, maar ondersteun wat de ouders voor het kind willen bereiken (gezin versterken is uiteindelijk in het belang van het kind).” (p50)
- “Wat is belangrijk voor deze cliënt? Wat zou hij zinvol vinden? Wat is zijn manier om problemen op te lossen? Wat is hem gelukt en wat niet bij dit specifieke probleem?” Hoe ziet hij het probleem? Hoe verklaart hij dat hij met dit probleem zit? Wat wil hij wel en niet doen? Welke hulpbronnen zijn er om op te steunen: familie – burens – kerk - goede vrienden...? ” (p50)
- “Als de cliënt denkt dat je zijn mening respecteert en op prijs stelt, zal hij ook jouw bijdrage waarderen.” (p50)
- “Door tijdelijk een niet op feitenkennis gebaseerd standpunt in te nemen, is het mogelijk een positieve werkrelatie met de cliënt op te bouwen.” (p52)
- “Het is belangrijk je bewust te zijn van die dubbele rol: werktuig voor verandering maar ook diegene die tegen wil en dank de waarden en het normenstelsel van de gemeenschap overbrengt.” (p53)
- “Weerstand bij een gezin of een cliënt is het sterkst als het grote systeem het kleine zegt wat het verkeerd doet en eist dat het een andere aanpak kiest.” (p53)
- “Je kunt een paard naar het water dragen maar je kunt hem niet dwingen om te drinken.” (p54)

- “Een doelstelling die niet helder is, leidt steevast tot een langdurig contact; de hulpverlener en de cliënt gaan zich daardoor makkelijk aan elkaar ergeren.” (p57)
- “Het onderhandelen over het doel begint zodra de cliënt in contact komt met de begeleidende instelling.” (p57)
- “Vanaf het eerste contact tot het einde moet de hulpverlener oog houden op de doelstellingen die hij met de cliënt heeft vastgesteld.” (p57)
- “Elke “onvrijwillige” cliënt is een mogelijke klant voor een vorm van dienstverlening, al is dat misschien iets anders dan de hulpverlening wil aanbieden.” (p58)
- “...bereikt de cliënt inderdaad zijn doel: geen hulpverleners meer in zijn leven; in wezen is dat doel voor de instelling precies hetzelfde: verdwijnen uit het leven van de cliënt.” (p58)
- “De veranderingen die nodig zijn, moeten door toedoen van de cliënt tot stand komen, en daarom is het verstandiger als de hulpverlener akkoord gaat met wat de cliënt zelf wil veranderen, ipv te vertellen wat zij moet veranderen.” (p59)
- “Zelfs als de motivatie van de cliënt totaal anders is dan je zou willen, is het toch beter om te beginnen “waar de cliënt is” en vandaar verder te gaan, dan om te proberen haar mening te veranderen.” (p60)
- “Dat zelfs grote problemen met kleine, simpele oplossingen kunnen worden aangepakt.” (p62)
- “Hoe weet je of een doelstelling klein genoeg is?” (p62)
- “Je kunt je beter richten op een doel dat je wil bereiken, dan steeds bezig te zijn met wat je niet meer wilt.” (p64)
- “Het werkt altijd als je de cliënt helpt concreet gedrag te beschrijven dat voor haar aangeeft dat ze verandert.” (p65)
- “Als je er de nadruk op legt hoe moeilijk het is om zo’n probleem als van deze cliënt op te lossen, leg je de “schuld” bij het probleem en niet bij het gebrek aan doorzettingsvermogen of intelligentie van de cliënt.” (p67)
- “Zorg dat je de doelstelling van de cliënt goed kent en houd die steeds voor ogen.” (p69)
- “Ieder gesprek met een cliënt ... moet in het algemeen leiden tot het ontdekken van nieuwe manieren, hoe simpel ook, om haar doelstelling te bereiken.” (p69)
- “Cliënten zullen eerder een “verwarde” therapeut helpen (die het allemaal niet zo goed begrijpt) dan één die op een beschuldigende toon praat, of ... (probeert) ... intelligenter te lijken dan zij.” (p70)
- “Soms is het beter om ervan uit te gaan dat de cliënt hulp gevraagd heeft en van daaruit verder te gaan; dan hoeft de cliënt niet nog eens om hulp te vragen.” (p70)
- “De beslissing van een hulpverlener om sommige vragen wel te stellen en andere niet, lijkt voor een buitenstaander soms wat lukraak.” (p71)
- “Kijk naar wat je vraagt, wanneer, hoe, aan wie en waarom?” (p71)
- “Als je aan cliënten vragen stelt over wat goed ging in hun leven, of over een tijd waarin ze een positiever beeld van zichzelf hadden, weten ze vaak niet wat hen overkomt.” (p73)
- “Het is belangrijk om uit te zoeken wat de cliënt doet als hij geen problemen heeft.” (p77)
- “Wat is er dan voor jou anders? Wat is er dan voor je (omgeving) anders?” (p78)
- “Wat moet er gebeuren om dat vaker te doen?” (p79)
- “De wondervraag maakt de problematiek los van de oplossing.” (p82)
- “Hoe krijg je het dan voor mekaar om toch door te gaan, elke dag, zonder hoop dat het beter gaat?” (p91)

- “... dat cliënten zekerder van zichzelf worden als de hulpverlener geen eisen stelt, maar daarentegen de kracht en de pluspunten van de cliënt onderstreept.” (p93)
- “... het gebruik van “wanneer”, niet “als” of “indien”...” (p 93)
- “Soms is een sessie van een half uur geconcentreerd werken effectiever dan 2 uur in het rond praten (vaak wordt ervan uitgegaan dat hoe meer problemen een cliënt heeft, hoe meer tijd hij krijgt).” (p94)
- “Hoe weet je of je partij trekt? ... als je op een gezinslid steeds meer aan te merken krijgt ...” (p97)
- “Soms lijkt het begeleiden van een gezinssessie op het werk van een verkeersagent.” (p98)
- “De hulpverlener moet de familiehiërarchie respecteren.” (p98)
- “Alle gezinnen hebben al een hele geschiedenis achter de rug van voor jouw tijd en die geschiedenis gaat nog lang door nadat jij weer van het toneel verdwenen bent.” (p99)
- “De hulpverlener moet er altijd voor zien te zorgen dat niemand zijn gezicht verliest, ook kleine kinderen niet.” (p99)
- “Gevoelens uiten alleen ter wille van het uiten ... kan veel schade aanrichten.” (p99)
- “Je hebt de verantwoordelijkheid om oude wonden niet open te rijten of beladen onderwerpen niet op te rakelen, tenzij ...” (p99)
- “Wat is er volgens u (al) veranderd waardoor u denkt dat het deze keer wel zal lukken?” (p100)
- “Op dit punt had de hulpverlener op de problemen kunnen focussen, want de gezinsleden stonden daar kennelijk voor open. Focussen op een probleem betekent dat er een rechtstreekse oorzaak is: iemand is verantwoordelijk voor het probleem en iemand doet de verkeerde dingen. Als gezinnen zich richten op problemen, verandert de sessie al gauw in ruzie, verdedigen, en de schuld geven. “ (p102)
- “Of die nu klopt of niet, de cliënt heeft haar eigen werkelijkheid, de dingen zijn zoals zij ze ziet.” (p104)
- “De onpartijdige positie die je inneemt (tenzij er sprake is van acuut gevaar) maakt dat je beide ouders kunt beïnvloeden.” (p107)
- “Niet alle opties hebben altijd zo’n positief resultaat; soms moet je doorzetten en steeds iets anders proberen tot je de weg vindt die iets oplevert.” (p108)
- “Het team besliste om deze eigenschappen te herkadere tot kwaliteiten ipv problemen.” (p 110)
- “Zeg tegen de cliënt dat het (= de begeleiding) niet goed gaat en dat je misschien een vergissing hebt begaan... cliënten zijn net mensen en mensen willen graag helpen als je om hulp vraagt. Als de cliënt daardoor zijn behulpzame, coöperatieve en zorgzame kant ontdekt, breng je hem daarmee in zijn kracht.” (p113)
- “Omdat het voor jou gemakkelijker is het geheel te zien, loop je het risico dat je te snel suggesties en advies geeft, en dat je te weinig geduld hebt met de cliënt: je loopt voor op de cliënt.” (p114)
- “Je kunt weten of de cliënt bereid is je te horen, als ze aan je vragen hoe jij het ziet en of jij nog een andere manier hebt om hun probleem op te lossen.” (p115)
- “Laat de cliënt weten dat hij zijn gezond verstand gebruikt heeft door een idee van jou niet op te volgen omdat het voor zijn gevoel ‘niet goed’ was.” (p117)
- “Wat gaat er beter – misschien maar een tikkeltje beter – sinds de vorige keer?” (p118)
- “Denk eraan dat we ervan uitgaan dat verandering voortdurend plaatsvindt en onvermijdelijk is. Er is dus wel altijd iets kleins dat in het leven van de cliënt veranderd is, en het is de taak van de hulpverlener om dat te ontdekken en als fundament voor het grotere succes te gebruiken.” (p121)

- “Afronding kan plaatsvinden als je er vertrouwen in hebt dat de cliënt weet waar en wanneer hij om hulp kan vragen, zonder dat je denkt dat hij nooit meer problemen zal hebben. Een leven zonder problemen bestaat niet.” (p128)
- “Er bestaat geen eenduidig beeld van een gewelddadig gezin, een incestgezin of van een alcohol- of drugsverslaafde. Er bestaan zoveel variaties in gezins- en probleemtoestanden, dat zulke categorieën vrijwel zinloos zijn om als aanwijzing te dienen voor wat de hulpverlener zou moeten doen.” (p 148)
- “Een crisis kan betekenen dat er iets nieuws gebeurt terwijl het gezin daar niet klaar voor is, of dat er iets anders moet gebeuren en dat komt maar niet.” (p 149)
- “Veel cliënten en hulpverleners vergeten dat de meeste mensen best in staat zijn om een crisis te hanteren, als het niet te lang duurt. Dat ‘niet te lang’ is de periode tussen het moment dat je hun telefoontje krijgt en het moment dat je bij ze binnenkomt (1/2 de uur – een dag later).” (p 150)
- “Soms bereik je meer door weinig te doen en kom je met een laag tempo ergens eerder aan.” (p154)
- “Voor de hulpverlener is het vanuit de eigen ervaring maar al te gemakkelijk om de hele zaak over te nemen inclusief het vinden van oplossingen.” (p 154)
- “Vraag je af wie het meeste last heeft van dit probleem. Zorg ervoor dat jij dat niet bent: je wilt geen ‘klant’ worden voor de diensten die je zelf verleent.” (p155)
- “Zo worden multi-probleemgevallen omgezet in multi-oplossingsgevallen. Er bestaan talloze mogelijkheden om oplossingen te vinden en resultaten te boeken.” (p155)